

BLIND STUDENTS AND INCLUSIVE EDUCATION IN REGULAR SCHOOLS: TEACHERS' CONCERNS ACCORDING TO THEIR GENDER

Zana Kadrii Vladi

University of Tetovo - Tetovo, Republic of North Macedonia, zana.kadrii@unite.edu.mk

Daniela Dimitrova Radojichikj

University "St. Cyril and Methodius" - Tetovo, Republic of North Macedonia, daniela@fzf.ukim.edu.mk

Abstract: The education of children with disabilities is the same as that of the education of children without disabilities: to support children to reach their full potential and lead productive lives as active members of their communities. Teachers play an important role in inclusive education, they implement inclusive education, and they have their own concerns about this process. The inclusion of blind and visually impaired students in the regular classroom can make any teacher with little support and cooperation, students who have no other disabilities, fully realize the curriculum, they just need to adapt the methods and means of teaching. The aim of this research was to determine the concerns of teachers in regular primary schools by gender, about the inclusive education of blind students. The research included a sample of 89 teachers from regular schools, who are involved in inclusive education in regular primary schools in Tetovo. A special questionnaire was used as an instrument to assess teachers' concerns. The standard statistical package SPSS was used to process the data. The analysis comparing the average by gender shows that there is a difference in teachers' concerns about inclusive education according to their gender.

Keywords: visual impairment, blind students, inclusive education, teacher concerns, teachers gender.

СЛЕПИТЕ УЧЕНИЦИ И ИНКЛУЗИВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕДОВНИТЕ УЧИЛИШТА: ЗАГРИЖЕНОСТА НА НАСТАВНИЦИТЕ СПОРЕД НИВНИОТ ПОЛ

Зана Кадриј Вљад

Универзитет во Тетово - Тетово, Република Северна Македонија zana.kadrii@unite.edu.mk

Даниела Димитрова Радојичиќ

Универзитет "Св. Кирили и Методиј" - Скопје, Република Северна Македонија
daniela@fzf.ukim.edu.mk

Резиме: Едукацијата на децата со попреченост е иста како онаа на едукацијата на децата без попреченост: да се поддржат децата да го достигнат својот целосен потенцијал и да водат продуктивен живот како активни членови на нивните заедници. Наставниците играат важна улога во инклузивното образование, тие спроведуваат инклузивно образование, и имаат своја загриженост за овој процес. Вклучувањето на слепите и слабовидните ученици во редовната училишница може да го направи секој наставник со мала поддршка и соработка, учениците кои немаат други пречки, целосно го реализираат наставниот план, само треба да ги приспособат методите и средствата за настава. Целта на ова истражување беше утврдување на загриженоста на наставниците во редовните основни училишта според пол, за инклузивното образование на слепите ученици. Во истражувањето е опфатен примерок од 89 наставници од редовни училишта, кои се вклучени во инклузивното образование во редовните основни училишта во Тетово. Како инструмент беше користен посебен прашалник за проценка на загриженоста на наставниците. За обработка на податоците беше користен стандардниот статистички пакет SPSS. Анализата за споредба на просекот според пол покажува дека има разлика во загриженоста на наставниците за инклузивното образование според нивниот пол.

Клучни зборови: оштетување на видот, слепи ученици, инклузивно образование, загриженост на наставниците, пол на наставниците.

1. ВОВЕД

Во последниве години, инклузијата стана важна тема во целиот свет, особено во образовниот контекст. Вклучувањето често ја рефлектира различноста, и затоа ќе обезбеди многу можности за наставниците да го подобрат учењето на учениците, да обезбедат диференцирани настава, да планираат и да подучуваат заеднички и да промовираат социјални интеракции меѓу учениците (Перлес, 2010). Целта на инклузивното образование не е само да се подучуваат академските содржини, туку и да се поттикне социо-емоционалниот развој и социјалното учество (Urton, Wilbert, Krull и Hennemann, 2023). Според McMains учениците во

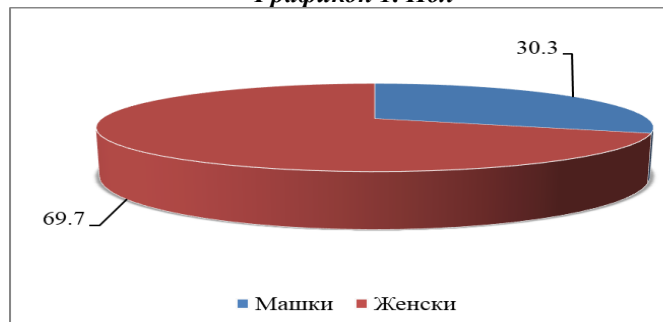
инклузивна училиница учат повеќе. Учениците со посебни потреби постигнуваат повеќе и можат да ги подобрат своите академски и социјални вештини преку инклузивно образование. Учениците без посебни потреби покажуваат повеќе позитивни ставови кон своите врстници во инклузивна училиница. Сите ученици учат да си помагаат меѓусебно и да покажуваат поголемо прифаќање и толеранција кога сите доживуваат инклузивно образование. За да бидат ефективни, наставниците мора да ги разберат разликите меѓу учениците и да имаат позитивен став кон инклузијата (McMains, 2021). Ставовите на наставниците имаат значително влијание врз постигањата, здравиот развој и благосостојбата на учениците. Тие, исто така, имаат голема улога во создавањето инклузивни училишни средини, во образовниот процес и во интеракцијата наставник-ученик (Barnová et al., 2022). Исто така, Boyle, Anderson и Allen, нагласуваат дека вредностите на наставниците, како и нивните ставови и разбирање на концептот на училишна инклузија се од суштинско значење за тоа како училишната инклузија се манифестира во училиниците и низ училиштето. Во образовниот систем, училиштата се обидуваат да одговорат на индивидуалните потреби на сите ученици преку обезбедување соодветни наставни процеси, средства и ресурси (Bouillet, 2010; Kudek Mirošević и Jurčević Lozančić, 2014). Наставниците треба да планираат креативни часови за сите ученици да можат да научат нешто со примена на овој пристап - децата со посебни потреби можат да имаат корист од тоа што се со ученици без посебни потреби, но од друга страна, учениците без посебни потреби можат да научат толеранција, прифаќање на однесување и општествена одговорност (Wentzel, 2003). Наставните стратегии и методи за инклузивно образование се важни за успешна настава и работа со различни или хетерогени групи. Групно учење, подучување на когнитивни и бихејвиорални стратегии итн. Тие се особено важни за успешна настава во инклузивна училиница (Mitchell, 2018). Учениците со оштетен вид можат да ја совладаат редовната наставна програма со индивидуализирани постапки, од кои само оние содржини кои се стекнуваат исклучиво преку визуелна перцепција се изоставени или намалени во обем (Иванчиќ, 2010). Целта на ова истражување беше утврдување на загриженоста на наставниците во редовните основни училишта според нивниот пол за инклузивното образование.

2. МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИ

Целта на ова истражување беше утврдување на загриженоста на наставниците во редовните основни училишта според нивниот пол за инклузивното образование. Хипотеза: Се претпоставува дека постојат разлики во загриженоста на наставниците за процесот на инклузивно образование според полот на наставниците. Во истражувањето се користеа следните **методи**: дескриптивен метод и квантитативен метод за формулацијата на хипотезите, конструкциите на варијаблите и анализата на односите меѓу варијаблите. За собирање на податоците беше користена следните **техники**: техниката анкетирање, анкета за собирање податоци за загриженоста на наставниците во редовните основни училишта за инклузивно образование на слепите ученици. Од инструменти беше користен посебен прашалник за процена на подготвеноста на наставниците во редовните основни училишта за инклузивно образование на слепите ученици, кој произлегува од истражувањето на Фулер (Fuller et al., 1969) кое имало за цел да ја процени загриженоста на наставниците во врска со наставата. Истражувањето беше спроведено кај вкупно 89 наставници од редовни училишта, кои се вклучени во инклузивното образование, во редовните основни училишта, односно во ООУ „Наим Фрашери“, ООУ „Лирија“, ООУ „Кирил и Методи“, ООУ „Истигбал“ и ООУ „Миѓени“ во Општина Тетово. За обработка на податоците беше користен стандардниот статистички пакет SPSS.

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Графикон 1. Пол

Извор: истражување на авторите

На графикон 1 е прикажан бројот на учесниците според нивниот пол, каде 27 или 30,3 % се машки и 62 или 69,7 % се од женски пол.

Табела 1. Дескриптивна статистика за загриженоста на наставниците за инклузивното образование според полот

Загриженоста на наставниците за ИО (N = 89)	Пол	N	M	SD	SE
	машки	27	151.00	40.12	7.72
женски	62	144.75	38.24	4.8	

Извор: истражување на авторите

Податоците презентирани во табелите 1 ги покажуваат резултатите од анализата на разликата на загриженост на наставниците за инклузивното образование според полот на наставниците. Според аритметичката средина кај мажите гледаме дека имаме поголем просек од $M = 151.00$, $SD = 40.12$, а кај жените $M = 144.75$, $SD = 38.24$.

Табела 2. Анализа на т-тест на загриженоста кај наставниците за инклузивното образование кај мажите и жените

Загриженоста на наставниците за ИО	Еднаква варијанса	Levene's Test за еднаквост на варијансата			t-test за еднаквост на просекот			
		F	P	t	Df	Sig. (2-tailed)	Разлика на просекот	SD
		,005	,944	,702	87	,045	6,27	8,94
	Нееднаква варијанса			,688	47,4	,055	6,27	9,12

Извор: истражување на авторите

Разликата меѓу полот на наставниците е тестирана со т-тест анализа, каде според вредноста на разликата на просекот ($M = 6.27$), се констатира дека постои разлика меѓу мажите и жените во загриженоста на наставниците за инклузивното образование, односно наставниците мажи покажуваат повеќе загриженост за оваа категорија на образование ($t = .702$, $df = 87$, $p = .04$).

4. ЗАКЛУЧОК

Образованието е сложен процес, чиј пристап се менува со текот на времето и со развојот на човечкото општество и свест. Улогата на наставниците во едукацијата на учениците е од најголема важност бидејќи тие влијаат на обликувањето на личноста на учениците преку нивните морални и етички вредности. Целта на овој труд беше да се утврди загриженоста на наставниците за инклузијата на слепите и слабовидните деца во редовните училишта и да се утврдат можните разлики во загриженоста на наставниците според нивниот пол кон инклузивното образование. Добиените резултатите од ова истражување ни кажува дека постои разлика меѓу мажите и жените во загриженоста на наставниците за инклузивното образование, односно наставниците од машки пол покажуваат поголема загриженост за инклузијата на слепите ученици ($t = .702$, $df = 87$, $p = .04$). Во истражувањето на Шах и соработниците (2013), исто така, е констатирана статистички значајна разлика помеѓу наставниците од женски и машки пол ($F = 4.80$; $P < .05$), односно наставничките имале статистички поголемо ниво на загриженост. Но, други истражувања покажале попозитивни ставови кај наставниците од машки пол. Сите овие контроверзии може да се поради различните инструменти што се користеле во различни студии.

ЛИТЕРАТУРА

Barnová, S., Kožuchová, M., Krásna, S., & Osad'án, R. (2022). Teachers' Professional Attitudes towards Inclusive Education. *Emerging Science Journal*, 6, 13–24. <https://doi.org/10.28991/esj-2022-sied-02>
Bouillet, D. (2010). Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja, Zagreb, Školska knjiga.

- Boyle, C., Anderson, J., & Allen, K. A. (2020). The importance of teacher attitudes to inclusive education. In *Inclusive education: Global issues and controversies*, 127-146. Brill, Leiden, Netherlands. doi:10.1163/9789004431171_008.
- Ivančić, Đ., (2010). Diferencirana nastava u inkluzivnoj školi: procjena, poučavanje i vrednovanje uspješnosti učenika s teškoćama. Zagreb, Alka script
- Kudek Mirošević, J., Jurčević-Lozančić, A. (2014). Stavovi odgojitelja i učitelja o provedbi inkluzije u redovitim predškolskim ustanovama i osnovnim školama. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50(2), 17-29.
- McMains, L. D. (2021). Inclusive Education: What it means, proven strategies, and a case study <https://education.cu-portland.edu/blog/classroom-resources/inclusiveeducation/>
- Mitchell, D. (2018). *The ecology of inclusive education*. London: Routledge.
- Perles, K. (2010). Mainstreaming and inclusion: How are they different? Retrieved from <http://www.brighthub.com/education/special/articles/66813.aspx>.
- Shah, R., Das, A. K., I.P., & Tiwari, A. (2014). Teachers' concerns about inclusive education in Ahmedabad, India. *Journal of Research in Special Educational Needs*.
- Urton, K., Wilbert, J., Krull, J., and Hennemann, T. (2023). Factors explaining teachers' intention to implement inclusive practices in the classroom: Indications based on the theory of planned behaviour. *Teaching and Teacher Education*. 132.
- Wentzel, K. R. (2003). School adjustment. In W. M. Reynolds and G. E. Miller. *Handbook of psychology: Vol. 7. Educational psychology* (page 235-258). New York, NY, USA: John Willey and Sons.